

הַלְבוֹת רוֹצֵחַ וְשׂוֹמֵר נַפֶּשׁ פֶּרֶק ד

א. הַמִּתְכַּוֵּן לְהַרְגֵּ אֶת זֶה, וְהָרָג אֶת זֶה פֶּטוּר מִמִּיתַת בֵּית דִּין, וּמִן הַתְּשׁוּלוּמִין; וּמִן הַגְּלוּת, לְפִי שְׂאִין עָרִי מְקַלֵּט קוֹלָטוֹת אוֹתוֹ כְּמוֹ שִׁיתְבָּאֵר. לְפִיכֶךָ הַזֹּרֵק אֶבֶן לְתוֹךְ עֵדָה מִיִּשְׂרָאֵל, וְהָרָג אֶחָד מֵהֶן פֶּטוּר מִמִּיתַת בֵּית דִּין.

ב. נִתְכַּוֵּן לְהַכּוֹת חֲבֵרוֹ עַל מִתְּנָיו, וְלֹא הָיָה בְּכָלִי כְּדֵי לְהַמִּית עַל מִתְּנָיו, וְהִלְכָה לָהּ הָאֶבֶן עַל לְבוֹ, וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהַמִּית עַל לְבוֹ, וּמָת, אוֹ שֶׁנִּתְכַּוֵּן לְהַכּוֹתוֹ עַל לְבוֹ, וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהַמִּית עַל לְבוֹ, וְהִלְכָה לָהּ עַל מִתְּנָיו, וְלֹא הָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהַמִּית עַל מִתְּנָיו, וּמָת פֶּטוּר מִמִּיתַת בֵּית דִּין; וְאִינוּ גּוֹלָה, שְׂאִין הַהוֹרָג בְּכוֹנָה גּוֹלָה.

ג. אֲבָל אִם נִתְכַּוֵּן לְהַכּוֹתוֹ עַל מִתְּנָיו, וְהָיָה בָּהּ כְּדֵי לְהַמִּית עַל מִתְּנָיו, וְהִלְכָה לָהּ עַל לְבוֹ, וּמָת הָרִי זֶה נִהְרָג. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

ד. הַמֶּכֶה אֶת חֲבֵרוֹ בְּאֶבֶן אוֹ בְּאֹגְרוֹף וְכִיּוּצָא בָּהֶן, אוֹמְדִין אוֹתוֹ: אִם אֲמָדוּהוּ לְחַיִּים, נוֹתֵן חֲמִשָּׁה דְּבָרִים וְנִפְטָר; וְאִפְלוּ חָלָה הַמֶּכֶה, וְהַכְּבִיד וּמָת מִחֲמַת הַמֶּכֶה הָרִי זֶה פֶּטוּר.

ה. וְאִם אֲמָדוּהוּ לְמִיתָה אוֹסְרִין אֶת הַמֶּכֶה בְּבֵית הַסֵּהֶר מִיָּד, וּמִמִּתְּנֵים לָזֶה; אִם מָת, יִהְרָג הַמֶּכֶה. וְאִם הִקֵּל, וְנִתְרַפָּא רְפוּאָה שְׁלֵמָה, וְהִלֵּךְ בְּשׁוּק עַל רִגְלָיו כְּשֶׁאֵר הַבְּרִיאִים מְשַׁלֵּם הַמֶּכֶה חֲמִשָּׁה דְּבָרִים, וְנִפְטָר.

ו. זֶה שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה "עַל-מִשְׁעַנְתּוֹ" (שְׁמוֹת כ"א, י"ט) אִינוּ שִׁיהִלֵּךְ וְהוּא נִשְׁעָן עַל הַמַּטֵּה אוֹ עַל אַחֵר, שְׁאִפְלוּ הַנוּטָה לְמוֹת יָכוֹל לְהִלֵּךְ עַל הַמִּשְׁעָנָה; לֹא נֶאֱמַר "מִשְׁעַנְתּוֹ" אֶלָּא שִׁיהִיָּה מִהִלֵּךְ עַל מִשְׁעָנָה כּוֹחוֹ, וְלֹא יִהְיֶה צְרִיךְ כּוֹחַ אַחֵר לְהִשְׁעָן עָלָיו.

ז. אֲמָדוּהוּ לְמִיתָה, וְהִקֵּל מִמָּה שֶׁהָיָה, וְלֹא אַחֵר מִכָּאֵן הַכְּבִיד וּמָת הָרִי זֶה נִהְרָג; וְאִין אוֹמְדִין אוֹתוֹ אֲמָד שְׁנֵי כְּשֶׁהִקֵּל, שְׁרִגְלִים לְדָבָר.

ח. הַפּוֹהוּ עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם בְּעֶשֶׂר מְקוֹלוֹת, וּמָת בֵּין שְׁהַפּוּהוּ בְּזֶה אַחֵר זֶה בֵּין שְׁהַפּוּהוּ כְּאַחַת, כֵּלֶן פֶּטוּרִין מִמִּיתַת בֵּית דִּין: שֶׁנֶּאֱמַר "כָּל-נֶפֶשׁ אָדָם" (ויקרא כ"ד, י"ז), עַד שִׁיהִיָּה אֶחָד שֶׁהָרָג כָּל הַנֶּפֶשׁ. וְהוּא הָדִין לְדַחְפוּהוּ שְׁנֵים אוֹ שְׁכַבְשׁוּהוּ שְׁנֵים לְתוֹךְ הַמַּיִם, אוֹ שֶׁהָיוּ רַבִּים יוֹשְׁבִים וַיֵּצֵא חֵץ מִבִּינֵיהֶן וְהָרָג כֵּלֶן פֶּטוּרִין.

ט. זָרְקוּ בּוֹ עֲשָׂרָה אֶבֶן זֶה אַחֵר זֶה, וְכָל אַחַת מֵהֶן אֵין בָּהּ כְּדֵי לְהַמִּית, וְזָרַק אֶחָד אֶבֶן בְּאַחֲרוֹנָה, וַיֵּשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהַמִּית וּמָת הָרִי זֶה הָאֲחֵרוֹן נִהְרָג עָלָיו.

י. רוֹצֵחַ שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ, וְנִתְעַרַּב בְּאַחֲרִים, וְלֹא נִודַע מִי הוּא מֵהֶן כֵּלֶן פֶּטוּרִין. וְרוֹצֵחַ שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ, שֶׁנִּתְעַרַּב בְּרוֹצְחִים אַחֲרִים שֶׁנִּגְמַר דִּינָן כֵּלֶן פֶּטוּרִין מִן הַמִּיתָה, שְׂאִין גּוֹמְרִין דִּינוֹ שֶׁלֹּא אָדָם אֶלָּא בְּפָנָיו; וְאוֹסְרִין אֶת כֵּלֶן.

יא. הַהוֹרָג נִפְשׁוֹת, וְלֹא הָיוּ שְׁנֵי הָעֵדִים רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאַחַת, אֶלָּא רָאָהוּ הָאֶחָד אַחֵר הָאֶחָד, אוֹ שֶׁהָרָג בְּפָנָיו שְׁנֵי עֵדִים בְּלֹא הַתְּרָאָה, אוֹ שֶׁהִכְחָשׁוּ הָעֵדִים בְּבִדְיָקוֹת וְלֹא הִכְחָשׁוּ בַּחֲקִירוֹת כָּל אֵלּוֹ הַרְצָחָנִין, כּוֹנְסִין אוֹתָן לְפִיפָה וּמֵאֲכִילִין אוֹתָן לַחֵם צָר

ומים לחץ עד שיצרו מעיהן; ואחר כך מאכילים אותן שעורים, עד שפרסם נבקעת מכבד החלי.

יב. ואין עושין דבר זה לשאר מחיבי מיתות בית דין אלא אם נתחייב מיתה, ממיתין אותו; ואם אינו חייב מיתה, פוטרין אותו: שאף על פי שיש עוונות חמורין משפיכות דמים, אין בהן השחתת ישובו שלעולם כשפיכות דמים. אפלו עבודה זרה, ואין צריך לומר עריות או חלול שבת אינן כשפיכות דמים: שאלו העוונות הן מעברות שבין אדם להקדוש ברוך הוא, אבל שפיכות דמים מעברות שבינו לבין חברו. וכל מי שיש בידו עוון זה, הרי הוא רשע גמור; ואין כל המצוות שעשה כל ימיו שקולין כנגד עוון זה, ולא יצילו אותו מן הדין שנאמר "אדם, עֲשֵׂק בְּדָם-נַפֶּשׁ . . ." (משלי כח, יז).

יג. צא ולמד מאחאב עובד עבודה זרה, שהרי נאמר בו "רק, לא-היה כאחאב" (מלכים א כא, כה); וכשנסדרו עוונותיו וזכויותיו לפני אלהי הרוחות, לא נמצא לו עוון שחייבו כליה ולא היה שם דבר אחר ששקול כנגדו אלא דמי נבות: שנאמר "ותצא הרוח, ותעמד לפני ה'" (ראה מלכים א כב, כא; דברי הימים ב יח, כ), זו רוח נבות; ונאמר לה "תפתה וגם-תוכל" (מלכים א כב, כב; דברי הימים ב יח, כא). והרי הוא הרשע לא הרג בידו, אלא סבב; קל וחמר להורג בידו.

יד. המינים, והם עובדי עבודה זרה מישראל, או העושה עברות להכעיס, אפלו אכל נבלה או לבש שעטנז להכעיס, הרי זה מין, והאפיקורסין, והן שכופרין בתורה ובנבואה מישראל מצוה להרגן: אם יש בידו כוח להרגן בסוף בפרהסיא, הורג; ואם לאו, יבוא עליהן בעלילות עד שיסבב הריגתן.

טו. פיצד: ראה אחד מהן שנפל לבאר, והסלם בפאר קודם ומסלק הסלם, ואומר לו הריני טרוד להוריד בני מן הגג ואחזירנו לך. וכיוצא בדברים אלו.

טז. אבל הגויים שאין בינינו וביניהם מלחמה, ורועי בהמה דקה מישראל וכיוצא בהן אין מסבבים להן המיתה. ואסור להצילן; אם נטו למות, כגון שראה אחד מהן שנפל לים אינו מעלהו: שנאמר "לא תעמד על-דם רעף" (ויקרא יט, טז), ואין זה רעף.

יז. במה דברים אמורים, בישראל בעל עברות העומד ברשעו ושונה בו תמיד, כגון הרועים בהמה דקה שפקרו בגזל, והם הולכים באולתן. אבל ישראל בעל עברות שאינו עומד ברשעו תמיד, אלא עושה עברות להנחת עצמו, כגון אוכל נבלות לתאבון מצוה להצילו, ואסור לעמד על דמו.